

I. N. J. C.

DISSE^TAT^O PHIL^OSOPHICA

25

De

DIVERSITATE LEGUM NATURALIUM,

QUAM

Consensu Amplissimæ Facultatis Philosophicæ
in Regia Academia Aboënsi,

Sub PRÆSIDIO

M^{AG.} JOHANNIS BILMARK,

HISTOR. & PHIL. PRACT. PROF. REG. & ORD.

Publico examini subjicit

ANDREAS JOHANNIS SAHLSTRÖM,
Aboënsis.

Die XV. JUNII An. MDCCLXV.

L. H. A. M. C.

ABOÆ

Impressit JOHANNES CHRISTOPHORUS FRENCKELL,

SÆ RÆ M:TIS
MAXIMÆ FIDEI VIRO,
SUPREMI IN MAGNO DUCATU FINLANDIÆ JUDICII
PRÆSIDI ac PRO-PRÆSIDI
Gravissimo,
NEC NON
ORDINIS DE STELLA POLARI
EQVITI Splendidissimo,
ILLUSTRISSIMO Atque GENEROSISSIMO DOMINO,
**D: NO JOHANNI
LAGERFLYCHT,**
MÆCENATI SUMMO.

*Cum Magnos non nisi magna deceant, diu sane mul-
tumque dubitavi, auderemne Tibi, MÆCENAS
SUMME, tenuem hanc dissertationem offerre. Vicit
tamen anxietatem meam recordatio prolixii Tui &
gnis*

gnis laudibus nunquam satis celebrandi favoris, quo omnes;
qui sedulo Litteris navant operam, amplecti consuevisti.
Ut itaque mibi etiam permittas, pietatem, qua TE,
MÆCENAS OPTIME, diu prosecutus sum, pu-
blice testatam reddere, facile poteris exorari. Suscipias
igitur sereno vultus specimen, TUO, quod præsert, splen-
didissimo Nomine, nec non argumenti gravitate tantum
commendabile, meque in posterum favore Tuo beare haud
digneris. Mibi vicissim nihil prius, antiquius nihil erit,
quam pro peremti Tua incolumitate ac flore calidissima
nuncupare vota, ut seri demum nepotes tristem illam ad-
spiciant diem, qua Patria & alma Themis tantum decus
& tam firmum columen lugebunt. Ego autem ad cine-
res usque permaneo

ILLUSTRISSIMI Atque GENEROSISSIMI
NOMINIS TUI

eliens devotissimus
ANDREAS JOH. SAHLSTRÖM,

Regements Fältkåren vid Kongl. Biörneborgska Regementet/
Adel och Högakad,

Herr HERMAN CHRISTIAN SCHMIDT

Ingenieuren vid Finska Måtnings Commissionen,

Adel och Högakad

Herr JOHAN LIMON,

Handelsmannen i Sjö- och Stapel-Staden Åbo,

Högwallaktad

Herr HENRIC ALAAN,

Mine Gunstige Gynnare.

Gör et tacksamt finne kan ingen ting vara mera fägnesam,
än at kunna astjena undfängna vålgärningar. Men
som ganska få hinna til så lyckliga omständigheter, så
åger man dock et behageligt lugn, när man får tillfälle at up-
pehårt förklara sin erkånsla. I detta afseende fägnar det mig
innerligen, at få framgivva åt Eder, Mine Gunstige Herrar,
detta Academiska arbete, såsom et wedermåle af den tack-
samhet, som jag är Eder för mycket ynnest skyldig. Öken E-
der godhet emot mig derigenom, at I gunstigt anser min en-
ga gäfva, och waren försäkrade, at jag under tilbukstan af all
helfbegärliig vålgång, med fullkomlig högagting framhärdas

Mina Herrars

Ödmjukle Herrare

ANDERS JOH. SAHLSTRÖM.

I. N. J.

PRÆFATIO.

Quamvis felicitatis studium, quod singularis hominibus congenitum esse experimur, faciat, ut bonum semper appetant, malum autem vehementer aversentur; attamen cum facultates animæ nostræ per lapsum primorum parentum valde hebetes sint factæ, fieri saepe solet, ut falsum pro vero atque malum pro bono amplectamur. Cuilibet itaque incumbit, in differentiam boni veri & apparen-
tis sedulo inquirere. Illud virtutis studium corroborat, animum nostrum in secundis confirmat & in adversis erigit; dum contra bonum apparetis dele-
ctat quidem in præsens, sed in futurum nocet, adeo-
que est instar dulcis veneni, non tamen confessim
necantis, sed lentam tabem inferentis (a). Cum ita-
que bonum verum & apparetis tantum a se discre-
pent, maxime necessarium est, ut moralitatem aëcio-
num nostrarum probe cognoscamus: cui fini infer-
vit *Lex Naturalis*, quæ velut Pharos est, qua jugi-

A

ter

ter observata ad felicitatis portum pervenire possumus. Insuper late adeo patent legis hujus præcepta, ut omnes omnino homines se illis obligari intelligent, adeoque illorum cognitio utilissima merito habetur. Nihilo tamen minus deprehendimus, quod in æstimanda moralitate actionum ex Lege Naturali, Eruditi inter se non satis convenient, cum quam ex hac alii derivant, alii ex positivis legibus præcipue deducendam putent. Originem quarundam harum controversiarum si indagare velimus, haud operose reperiemus, plerasque inde provenire, quod diversitatem Legum Naturalium singuli non satis intelligant. Operæ itaque pretium nos facturos existimavimus, si, quantum ingenii vires permiserint, in hac opella dictam diversitatem strictim explicemus; Te prius B. L. majorem in modum rogantes, velis innoxia hæc conamina meliorem in partem interpretari.

(a) Sicut novam Philosophiam orbi Eruditus propinavit HELVETIUS, ita aliam longe boni & malii ideam sibi formavit, quam nos hic proposuimus. Bonum enim id esse adserit, quod placere sentimus, & virtutem, quod eo tendentes ducit; id vero malum, quod angit. Ita enim ille: *Il est agreeable aux hommes d' avoir des desirs, aux femmes de les exciter. C'est le bonheur des deux sexes, le seul bien que le Ciel mêle aux maux dont il nous afflige: & qu'elle ame assez barbare voudroit encore nous les ravir?* Vid. *L' Esprit. Disc. II. Ch. XIV. p. m. 165.*

Ve-

Verum nec opus est, nec proposita permittit brevitas, hanc examinare philosophiam, quæ quamvis ab ingenio commendari velit, in multis tamen nihil ingeniosi continet.

§. I.

Sicut *Lex* in genere definitur per normam actionum humanarum a Superiore inferioribus præscriptam (*a*); ita *Legem Naturalem* dicimus normam a DEo latam, quæ rationem præceptorum sufficientem habet in hominis rerumque natura (*b*), quæque ex hujus consideratione innotescit (*c*): non ignari, quod alii alias Legis Naturalis definitiones condere soleant (*d*).

(*a*) Quod Philosophi in definitione Legis generali tradenda multum inter se discrepant, neminem, nisi idem in disciplinis practicis plane hospes fuerit, fugere potest. Plerique recentiorum Moralistarum talem condunt Legis definitionem, ut ideam superioris ab illa prorsus excludant, Vid. SCHUBERTI *Philos. Pract.* §. 33, aliosque ibidem ab ipso citatos Auctores. Verum cum nulla proprie sic dicta lex sit sine obligatione, hæc autem a Superiore introducatur, cui facultas competit necessitatem moralem aliquid præstandi vel omittendi ceteris injungere;

necessarium hoc legum requisitum in definitione nostra omittere nec potuimus nec debuimus.

(b) De fundamento Moralitatis actionum, quæ per legem Naturalem innoteat, omni fere ævo multum disceptarunt Philosophi. Nonnulli enim contenderunt, quasdam actiones in se & sua natura tales esse, ut sanctitati Divinæ convenienter, aliarum vero eam esse indolem, ut attributis Divinis repugnant. Contra ea autem alii urgere solent, moralitatem actionum a legibus solummodo derivandam esse, & ante illas fuisse omnes actiones in se indifferentes. Quamvis vero nostrum non sit, tantos componere motus, a proposito tamen non erit alienum, paucis observasse, quod DEus pro infinita, qua pollet, scientia non potuerit non ab æterno sibi distinctissime representare actiones humanas, tunc quidem possibiles tantum, olim vero actuales futuras, & ita perspicere, quam diversa foret harum ad attributa Divina relatio; unde sequitur, quod moralitas actionum sit DEO ipsi coæterna. Et proinde cum Lex, proprio sensu sumta, non sit æterna, siquidem ipsa supponat non solum superiorem, verum etjam ejus correlatum, inferiores; evidens est, quod moralitas actionum habeat sese antecedenter ad Legem Naturæ. Quocirca tamen cavendum est, ne cum quibusdam adseramus, inesse actionibus nostris moralem quandam qualitatem vel ante Deum vel saltem ante ejus voluntatem; hoc enim & absurdum & impium esse existimamus. Moralitatis enim fundamentum, ceu indicavimus, querendum est non extra DEum, sed intra ipsum, qui bonam judicavit actionem at-

tributis suis convenientem, & illis repugnantem, malam.

(c) Addimus hanc restrictionem, ut appareat differentia, quæ inter legem Naturæ & legem positivam Divinam intercedit, quippe quæ a voluntate DEI, immediate nobis patefacta, innotescit. Sunt quidam, qui inter leges *positivas* & *arbitrarias* ad imitationem Scholasticorum distingvunt. Nonnulli inquit DARIES, leges *positivas* a Legibus *arbitrariis* distingvunt, docentque illas esse leges, quæ quocunque modo a cuiusdam voluntate aut efficienter aut per approbationem dependent, ideoque & leges *Naturales* esse *positivas*, quæ voluntate Superioris cuiusdam sunt approbatæ; bas vero esse leges, quæ non sunt nisi voluntate cuiusdam constitutæ, Vid. Observat. 7. Nat. Soc. & Gentium XIX, §. n. Paullo autem post addit, alios esse, quibus leges *positivæ* eadem sunt, quæ *arbitrariæ*; quia *positivæ* vocantur, non quia voluntate cuiusdam approbatæ, sed *positæ* sunt. Atque hanc legum *positivarum* significationem hoc loco haud difficulter admittimus, siquidem *positivas* naturalibus opponimus.

(d) Cum leges *Naturales* atque *Positivæ* interfuerint & ratione promulgationis & ratione objecti, cumque in definitione condenda non minus illius, quam hujus ratio haberi queat; diversæ legum memoratarum definitiones diversitatem respectus in definiendo tantum produnt, adeoque ad concordiam haud operose reducuntur.

Quemvis nonnulli sint Philosophi, qui differentiam quandam inter præcepta Legum Naturalium & dictamina rationis practica ponant, aliudque esse potent, leges Naturales observare, aliud vero rationi convenienter vivere (*a*), potiori tamen jure decreta Legum Naturalium & præcepta rationis practica conjungimus; præsertim cum & gravissima hoc postulent argumenta (*b*), & hanc sententiam præstantissimi Moralistæ suis calculis dudum approbaverint (*c*).

(*a*) Fovet quidem hanc opinionem C. PUFENDORFIUS in *Jure Nat. & Gent.* Libr. II. Cap. 3; sed ita tamen, ut non facile dixerim, an serio rem suam agat. Etenim §. 20. contendit, quod ratio proprie loquendo, non sit ipsa lex Naturæ, sed medium, quo rite usurpato, illa cognoscatur. Idem tamen AuctoR jam in antecedente §. 13. ita suam explicuerat mentem: *Igitur hoc sensu Lex Naturalis nobis dictamen sanæ rationis adseritur, quod intellectui humano ea sit facultas, ut ex contemplatione conditionis humanae liquido perspicere possit, ad normam ejus Legis sibi necessario esse vivendum.* Priorem sententiam amplectitur ZENTGRAVius de *Origine Juris Nat.* Tom. II. p. 115. qui dictaminibus rationis tales

talem obligandi vim inesse negat, qualis a legibus
 provenire solet. His duumviris, ut alios silentio
 præteream, pollicem premit inclytus JOH. GEORG.
 WALCHIUS in Lexico suo Philosophico sub art *Ges-*
sch der Natur p. m. 1262. circa finem: *Es ist nicht*
accurat geredt / wenn man sagt; wer nach der ge-
sunden Werwunsst lebt / der lebe nach dem Gesetz der
Natur. Et paucis interjectis ita pergit: *Es sev denn*
das man von dem Unterscheid zwischen dem Gesetz
und dem Recht nichts wissen wolte. Ex quibus in
 medium allatis satis superque apparet, Cet. hunc
 Auctorem in ea versari opinione, quod *Jus Naturæ*
 non nisi circa evidentissima versetur officia, quæ præ-
 stare hominibus injungit; ratio autem consilia tan-
 tummodo subministret, quæ sequi prudentia svadeat
 in rebus non adeo evidentibus aut libertati nostræ
 relictis. Enimvero si dicendum quod res est, tota
 hæc controversia exinde oritur, quod *Rationem* in
 generali sua significatione hi sumant Auctores. Si
 enim *Rationem* definiamus per facultatem, *nexus ve-*
ritatum distincte perspiciendi, & proinde dictamina
ratiōnis sint *veritates ita distincte perspecte*, conce-
 dendum omnino est, & illa latius patere, quam *Jus*
Naturæ, & illis singulis vim obligandi non compe-
 tere. Aliter autem sentiendum, si de dictaminibus
ratiōnis practicis sermo sit, sicut enim mens nostra
 actionum humanarum moralitatem non ex se ipsa
 eruit, sed eandem ex convenientia vel disconvenien-
 tia illarum cum attributis Divinis perspicit; ita cir-
 ca quodlibet dictamen occurrit simul nobis idea DEi,
 qua sit, ut intime convincatur homo se obligatum
 esse,

esse, ad rationis dictamina observanda. Immo si ipsa temere negligantur, oriuntur in nobis angores, quos ut poenas temeritatis merito habemus.

(b) Scilicet dictamina rationis aut determinant quid sit faciendum vel omittendum, aut non determinant. Si posteriorius, non quidem negandum quin dictamina rationis esse queant, minime tamen sunt practica. Si vero prius & dictamina haec sint practica, convenienter plane cum praceptis legum Naturalium, quippe quae normam actionum humana- rum constituunt. Quamobrem etiam Jus Naturale a multis dicitur complexus praceptorum practico- rum rationis, & obligatio ad officia ipsis nihil aliud est, quam necessitas moralis rationi convenienter vivendi. Ex quibus porro sequitur, quod quam late pateant pracepta rationis, tam late quoque se ferent praecepta Juris Naturalis. Nisi enim hoc admittamus, necesse est, ut statuamus, quod homini cui libet insint bina principia, ad quorum tenorem vitam suam instituat, videlicet Jus Naturæ & sana Ratio. Quo posito, quisque animadvertis, quod Jurisprudentia Naturalis multis involvatur tricis, & certitudinem amittat fere omnem. Nam ut alia reticeamus, ad quæstiones: *An detur Jus Naturæ?* Et *Unde de illo nobis constet?* difficilis plane foret responsio.

(c) Multa quidem hic adferri possent, sed cum præstet modum adhibere, pauca solummodo delib- bimus. Optime igitur PLUTARCHUS in Auditione: Ταῦτον ἐστι τὸ ἔπειδα οἷον τὸ πεῖθεις λόγω id est: idem est, DEum sequi & parere rationi. Et CICERO libr.

III. de Republica: *Est quidem vera Lex, recta ratio, naturæ congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna, quæ vocet ad officium jubendo, vetando a fraude deterreat; quæ tamen neque probos frustra jubet aut vetat, nec improbos jubendo aut vetando movet.* Recentiori etiā ævo AD. FRIDR. GLAFÉY opus suum, in quo *Jus Naturæ explicat, Jus Rationis, Recht der Vernunft/* appellat.

§. III.

Ex his plane jam sequitur, Leges Naturales omnium mentibus esse inditas (*a*). Quibus verbis significatum volumus, omnes homines, ubi ad eam pervenerunt ætatem, ut de actionibus suis judicare queant, ex consideratione naturæ suæ sponte sua & absque aliorum institutione quodammodo intelligere & quod a summo Numine dependeant, & quid faciendum ipsis sit, quidve omissendum (*b*).

(*a*) Quod existentia Juris Naturalis diversis plane modis a Philosophis demonstrari soleat, neminem, in scriptis illorum aliquantum versatum, figere potest. Alii enim ex appetitu societatis tranquillæ, alii ab existentia DEI, alii ex consensu gentium vel natura societatis argumenta sua depromiserunt. Plerique recentiorum Moralistarum in illa adstruenda fu-

damenti loco adsumunt dari, moralitatem objectivam, indeque concludunt, in qualibet actione adesse motiva volendi aut nolendi, consequenter etiam obligationem naturalem ad eandem vel suscipiendam vel omittendam. Unde porro colligunt, etiam ante Divinam revelationem dari principia normativa actionum, eademque obligatoria, & proinde Leges Naturales. Verum hanc demonstrandi methodum Auctòribus suis defendendam jam relinquimus. Cumque §. antecedente satis ostenderimus, præcepta Legum Naturalium & dictamina sanæ rationis re ipsa inter se non differre, ratio autem homini essentialiter competit; evidens est, quod leges naturales cum essentia hominis intime sint connexæ, adeoque recte dicantur mentibus nostris inditæ. Nec multum commovebimur, si quis contra nostram demonstrationem exciperet, dari diversitatem rationis in diversis hominibus, cum tamen Lex Naturalis sic eadem atque immutabilis. Probe enim tenendum est, quod rationem hic non sumamus *subjective*, quatenus est facultas perspiciendi nexum veritatum, quæque adeo pro diversitate mortalium omnino variat, sed *objective*, pro serie veritatum practicarum, quæ nobis absque revelatione innotescunt, quæ hoc sensu eadem est & immutabilis. Sicut itaque alter distinctam, alter vero confusam ejusdem rei habere potest notionem, hæc autem differentia formalis ipsum objectum non mutat; ita etiam diversa rationis acies frustra prætenditur ad convellendam Juris Naturalis existentiam. Et hanc sapientiores quoque Gentilium Philosophi agnoverunt: Unde CICERO in oratio-

Oratione pro' T. Ann. Milone: *Est, inquit, Iudices, hæc non scripta, sed nata lex; quam non didicimus, accepimus, legimus; verum ex natura ipsa arripimus, hæsumus, expressimus: ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus.*

(b) Monuerat PUFENDORFIUS in libr. II. de Jure Nat. & G. Cap. III. §. 13, quod male nonnulli contendant, animis hominum ab ipsa nativitate congenita & veluti impressa esse Juris Naturalis saltem generalia præcepta, ad modum distinctarum & actualium propositionum, quæ statim atque usus sermonis accesserit, citra ulteriore informationem aut meditationem ab homine possint exprimi. Quam tamen opinionem alii haud immerito rejiciunt, cum & inutilis sit & erronea. Inutilis: quia si absque prævia institutione actualis nulla adsit notitia præceptorum Legis Naturalis; homo contra dictamen sanæ rationis peccans, minus ἀνωλέγεται redditur, si copiam institutionis non habuerit. Erronea: quia repugnat & Sacris Litteris & evidenti experientiæ. Testatur enim Scriptura Sacra, quod οὐδὲν τὸν νοῦν μὴ ἔχων Φύσην τὸν νοῦν μὲν, adeoque præcepta Juris Naturæ etiam sine aliorum institutione nobis constant. Docet denique experientia, gentes ferocissimas, & quæ omnem fere humanitatem exuisse videntur, quid Juris Naturæ sit, suopte ingenio cognoscere & actiones bonas a malis uteunque discerner.

§. IV.

Sicut in aliis disciplinis diversa datur ve-
B 2 rita-

ritatum evidentia (*a*) ; ita quoque in Moribus diversi admodum gradus evidentiæ veritatum practicarum occurunt (*b*).

(*a*) *Evidentia* consistit in perspicientia nexus inter principia & propositionem quandam. Adeoque veritas tunc dicitur *evidens*, quando ipsa aut principium est, adeoque demonstratione nulla indiget, aut quando per necessariam consequentiam vel ex principiis vel ex propositionibus antea rigide demonstratis deducitur. Enimvero quemadmodum corpus eo clarius conspicitur, quo propius alii lucido admovetur ; ita quoque evidentia propositionis ejusvis major minorve est, prout hæc minus magisve a suis distet principiis. Immo cum quædam veritates per unicam consequentiam eruantur, aliæ autem vindicari nequeant, nisi plures medii termini & subordinatæ conclusiones in subsidium adhibeantur, sponte sua sequitur, quod hoc etiam intuitu diversi sint veritatum evidentiæ gradus.

(*b*) Quicquid generaliter jam monuimus de diversa veritatum evidentiæ, valet omnino de veritatibus practicis. Cum enim aliæ harum ex suis principiis, quæ certa utique habet nostra disciplina, facile deducantur, aliæ vero operosiori modo investigantur, concedendum omnino erit, quod dispar sit proportio veritatum practicarum seu Legum Naturarium ad sua principia, & consequenter cum illæ ex his lumen suum quasi mutuentur, dispar etiam erit
Legum

Legum Naturalium evidentia. Neminem enim fugit, quod quarundam actionum ea sit indecens, atque bonitas vel pravitas adeo manifesta, ut quid faciendum vel omittendum sit, quisque oppido intellegat, in quibus casibus luculenta datur rationis apodixis; interdum autem moralitas actionum ex magis aquo, magis tuto, bono & commodo probabiliter elicetur, & tunc difficilius certi quid statuitur. Quando itaque ratio diserte praecipit aut prohibet, maxima evidētia moralitatis adest; quando autem ratio vel svadet vel dissuadet, minor utique est evidētiae gradus. Præterea sua quemvis conscientia condocet, dari diversam Legum Naturalium evidentiam; nam sicut fortissima & omni exceptione majora motiva actionum interdum suppeditat, ita quoque in aliis negotiis veluti fluctuat, nescia qvorsum sese determinet; quod non solum contingit, quoties ab una parte validæ rationes & ab altera gravissima sese offerant exempla, sed etiam cum utrinque satis momentosæ habentur rationes. Hinc quoque circa præsens negotium variii in Moralibus invaluerunt carlones: Ex gr. *Probabilior sententia preferenda est minus probabili: conscientia dubia nihil est agendum*, ut alios multos silentio prætereamus. Denique cum videamus, Moralistas interesse non raro contendere, utrum præcepta quædam sint vel Juris Naturalis vel Positivi, harum controversiarum causa inde potissimum est petenda, quod Legum Naturalium diversa sit evidētia. Bene hoc ipsum jam pridem observavit Cel. BUDDEUS in *Instit. Theol. Moralis Part. II. Cap. I. §. 23. in not.* Homines, inquit, quibus rationis deest usus, aut qui-

bus nulla unquam aut non sufficiens institutio obigit, in profunda Juris Divini ignorantia versari posse non abnuo. Sed de principiis quoque loquimur, non de conclusionibus. Nam in his errare NB. homines etiam doctos posse, vel ipsæ Eruditorum de variis Juris capitibus controversiæ testantur.

§. V.

Ex his jam præmissis facile intelligitur, quod Leges Naturales haud incommodè dividi possint in *Primitivæ* atque *Derivativæ*. *Primitivæ* dicuntur, quarum indubitatus est cum natura humana nexus, atque in felicitatem nostram evidentissimus influxus, quæque proinde maximum evidentiæ gradum admittunt. *Derivativæ* autem illæ Leges nuncupantur, quarum magis elongata est cognatio cum principiis rationis practicis, vel quæ ex consideratione naturæ humanæ non statim innotescunt, sed quæ quod ad maximam partem continentur sub ratione æquioris, melioris, probabilioris vel etiam tUTORIS. Leges igitur hujus classis ita inter se differunt, ut quædam majorem, quædam minorem & nonnullæ aliquem tantum evidentiæ gradum habeant (*a*). Vel sic brevius :

*L*eges

Leges Primitivæ sunt, quæ ex ipsis essentia-libus & natura hominis demonstrantur: *Derivativæ* autem, quæ ex aliis præceptis, prius demonstratis, deducuntur. Atque hæ sunt illæ leges, quas WOLFIUS & ceteri, qui in ejus militant castris, *Leges Perfectivas* appellant. Definiunt enim has, quod sunt illæ leges, quæ nos obligant ad id, quod altero melius est, eidem præferendum (b). Sicut itaque Legum modo memoratarum diversa est evidētia; ita quoque diversa illis adserenda est obligatio, adeo ut major competat legibus primitivis, minor autem derivativis (c).

(a) Occasionem hujus distinctionis ipsa materia indoles præberet. Vedit hoc GROTIUS in libr. I. de Jure B. & P. Cap. I. §. 10. not. 3. *Ad Juris*, inquit, *naturalis intellectum notandum est, quedam dici ejus juris non proprie, sed, ut Schole loqui amant, reductive, quibus jus naturale non repugnat, sicut iusta modo diximus appellari ea, quæ in iustitia carent: interdum etiam per abusum ea, quæ recta ratio honesta aut oppositis meliora esse judicat, eis non debita, dici solent juris Naturalis.* Enimvero hæ sententia non tota nobis placet. Sicut enim aqua naturam suam non mutat, quamvis longius colligatur a sua scaturagine, sed æque fluida est ac illa, quæ prope fontem hauritur; ita quoque juris Naturalis esse aliquid

aliquid non ideo definit, quod pluribus opus fit argumentis, antequam veritas propositionis in aprico ponatur. Quamobrem erit concedendum, quod illa, quæ ratio honesta esse judicat, aut aliis meliora, iuris naturalis ambitu comprehendantur, nisi quis nimis insulse contendere velit, homini naturali, praeter Legem rationis, aliam adhuc concessam esse. Neque *PUFENDORFIO* in libro II. de Jure N. & G. Cap. III. §. 122, penitus adsentendum putamus, dum statuit Leges derivativas potissimum fundari in certo generis humani statu, ratione pacis & tranquillitatis introducentiae, cum verissimum sit, quod si rem altius repetamus, hæ quoque Leges cum natura humana, haud obscurum licet non immediatum neminem habeant.

(b) Scilicet Deus non solum cupiditatem felicitatis, sed etiam summæ beatitudinis animis infavit nostris, adeoque quoties inter duo vel plura perfecta alterum ceteris perfectius censetur, hoc in relatione ad illud imperfandum habetur, sicut minus malum respectu majoris propter minoris vitiositatis gradus in ordinem boni eiusdam refertur, & consequenter ipsa dictante natura, majus bonum & minus malum pro re nata eliguntur.

(c) Consilit obligatio in necessitate morali, vel connexione motivorum cum actione a superiore profecta. Obligatio igitur Legum Naturalium maior est vel minor, prout motiva, quæ voluntatem afficiunt, vel majora vel minora fuerint. Motivorum autem diversi

diversitas e majore vel minori evidentiā debiti aut illiciti pender. Quare cum Leges *Primitivæ* majori evidentiæ gradu respectu motivorum sese commendent, quam *Derivativæ*, major quoque illis, quam *bis* inest obligatio.

§. VI.

Ulterius dividere solent Philosophi Leges tam Naturales, quam Civiles in *Præceptivas*, *Prohibitivas* atque *Permissivas*, quarum illæ versantur circa agenda vel debita (a), istæ circa omittenda vel illicita (b), & hæ denique circa licita, vel ea, quæ Jus Naturæ nec præcipit nec prohibet (c). Leges præceptivæ a nonnullis dici solent adfirmativæ, & prohibitivæ appellantur negativæ. Quod ad obligationem harum Legum adtinet, unicuique statim constare arbitramur, quod Leges Permissivæ semper cedere debeant Præceptivis & Prohibitivis; an vero Leges negativæ validiores essent adfirmativis, multum disceptarunt Moralistæ. Et licet plerique, iidemque superioris subsellii Eruditæ adfirmativam tueantur sententiam, nos tamen modeste opinamur, controvèram hanc in meram abire logomachiam, cum inter

Leges præceptivas atque prohibitivas vera nulla existere queat collisio (d).

(a) *Actio naturaliter debita nobis dicitur, cuius manifestus est cum natura humana nexus, seu quæ aperte influit in perfectionem atque felicitatem hominum.* Et Lex Naturæ adfirmativa communiter definitur per propositionem, quæ necessitatem moralē, actionem quandam præstandi imponit. Inter palmarias Leges præceptivas merito referimus has binas: Cole DEum, promove tuam felicitatem.

(b) *Leges prohibitivæ seu negativæ diversa ratione a diversis definiri solent.* Nobis vero non placet eorum sententia, qui leges negativas illas omnes appellant, quæ terminis efferuntur negativis; sed prohibitivæ dicuntur, quarum objectum constituunt omittenda seu illicita. *Actio autem naturaliter illicita nuncupatur, quæ apertum habet nexum cum imperfectione atque infelicitate nostra.*

(c) Cum Lex in genere, sensu tamen morali sumta, sit norma actionum a Superiore inferioribus præscripta, Lex autem permissiva nullum jus homini ad agendum vel non agendum concedat, adeoque nullam faciendi necessitatem moralē agenti imponat, sed arbitrio atque potestati eujusvis relinquit, ut quid, quoque modo ac tempore aliquid agendum sit, ipse dijudicet, evidens est, quod, retenta propria legis significatione, Leges permissivæ nec dentur, nec da-

ri queant. Quod plenius adhuc inde constat, quia Leges jam memoratae destituuntur duabus partibus Legum essentialibus, *parte* videlicet *definitiva* & *vindicativa*. Interim tamen cum inter actiones, quæ evidenter habent nexus cum felicitate vel infelicitate nostra, plures intermediæ dentur, quarum relatio ad naturam nostram, adeoque moralitas, non nisi per indirectum atque obscurius eruitur; propositiones normales, quæ hoc modo eliciuntur, vocamus leges permissivas, & quidem ob analogiam, quæ his cum legibus præceptivis intercedit. Ex quibus etiam adfatum constat, Legum permissivarum obligationem proprie loquendo, nullam esse, sed ipsam totam oriri ex contigua Lege Præceptiva.

(d) Tota enim hæc controversia de diversa obligatione Legum Adfirmativarum & Negativarum inde proveniente videtur, quod Auctores appellaverint Leges negativas, quæ terminis constarent negativis. Quæ tamen definitio tanto minus est admittenda, quanto certius constat, quod hoc sensu Leges negativæ in adfirmativas æquipollentes haud operose possint converti, & vice versa. In quocunque enim præcepto adfirmativo prohibetur contrarium ejus, quod præcipitur, & in negativo præcipitur contrarium ejus, quod prohibetur. Sic si negative dixeris: *Fides non est fallenda*, hæc propositio in adfirmativam æquipollentem: *fides est servanda*, facile mutatur, & sic in ceteris. Inepit igitur fore quæstio: an leges prohibitive validiores sint adfirmativis? Cum certissimum sit, quod collisio nulla existere queat inter Leges

Naturales præceptivas & prohibitivas, nisi quis contendere velit, quod eadem actio naturaliter bona & mala esse possit. Denique cum utraque lex versetur circa actiones, quæ apertum cum statu hominis vel felici vel infelici habent nexum, motiva etiam volendi aut nolendi fortissima suppeditat, adeoque gravem intet obligationem, quæ tamen suos admittere potest gradus.

§. VII.

Notissima quoque est distinctio illa Legum Naturalium, qua dividuntur in *Absolutas* atque *Hypotheticas*. Per *Absolutas* intelligimus eas, quæ determinant, quid ab hominibus, ut hominibus, præstari debet (a). *Hypotheticæ* vero sunt, quæ præscribunt, quid homini in hoc vel illo statu considerato sit faciendum (b). Ex quibus apparet, quod cum Legum *Absolutarum* major sit evidentia, quam *Hypotheticarum*, quippe quæ cum ad ordinem & commodum alicujus societatis conducant, minus intelliguntur, atque obligatio pro gradu evidentiæ moralitatis actionum variet, oppido consequatur, majorem obligandi vim competere Legibus *Absolutis*, quam *Hypotheticis* (c).

(a) Fun-

(a) Fundamentum modo nominatæ distinctionis hoc accipe. Officia in universum omnia aut in sola hominis natura, aut præterea in interveniente aliquo facto humano rationem sufficientem habent. Illa officia nuncupantur *Absolutæ*, hæc vero *Hypothetica*. Ergo etiam Leges, quæ illa præcipiunt, *Absolutæ*, quæ vero hæc injungunt *Hypotheticae* merito salutantur. Quod ad illas adtinet, notum est, quod *HUGO GROTIUS* libr. cit. I. C. I. §. 10. eisdem *Perseitatem* quandam tribuerit, immo quod *Cel. WOLFIUS* eandem amplexus sit sententiam, nihil impii aut absurdii huic opinioni inesse statuens. Quod licet non malo proposito ab his adseratum fuisse concedamus; attamen cum illorum in antecedentibus explosimus sententiam, qui moralitatem actionum ex Legibus, & non ex actionum relatione ad summas DEI perfectiones arcessunt, satius ducimus, horridam hanc locutionem, quæ errandi ansam multis forte præberet, penitus omittere.

(b) Aliter alii Philosophi definiunt Leges Hypotheticas, easque dicunt tales esse, quæ ex sanctissimo atque sapientissimo DEI arbitrio fluunt, intendentes majus commodum aut meliorem ordinem societatis & generis humani, præsertim in statu defectionis, & proinde urgent, has Leges cum ipsa natura & essentiali nostra felicitate necessarium non habere neminem. Verum ne quid dissimulemus, qui ita definiunt Leges Hypotheticas, sphæra Legum Naturalium egrediuntur, atque ipsas ad Divinas positivas referunt; adeoque minus accurate res suas agunt. Nec

ignoramus, quid contra distinctionem Legem Naturalium in Absolutas & Hypotheticas a Cel. BUDDEO in Theol. Moral. Part. II. Cap. I. §. II. propositam, stilo consveto, id est, admodum false jam pridem monuit inclytus THOMASIUS in Fundament. Juris Nat. & Gent. Cap. Proemiali p. m. 12, 13, quod vero ejus placitum ad examen revocare nec vacat, nec libet; sufficit, quod præstantissimi Autores diversitatem nominatam Legum Naturalium albo excepint calculo.

(c) Circa differentiam obligationis Legum Absolutarum & Hypotheticarum notandum est (a), quod *Jura Absoluta* inde a condito genere humano valuerint, *Hypothetica* non item. Ex. gr. Neminem laedit, etiam protoplastis dictum fuit; iis vero dici non potuit, parete magistratibus, quia civitates tunc non fuerunt constitutæ. (b) Quod in *Absolutis* obligatio fiat absolute & simpliciter, adeo ut actus oppositus nunquam honestus esse possit. Sic odium in DEum, blasphemia & similia non possunt honestari, ne quidem ab ipso DEo. In *Hypothetico* autem jure actus oppositus certis in casibus & certis sub conditionibus honestus esse potest, adeoque exerceri; quod exemplis eorum illustatur, qui religioni sibi ducunt, quædam Principum mandata exequi.

§. VIII.

Sicut distinctionem, a Moralistis adhiberi solitam, inter obligationem perfectam atque

que imperfectam in foro civili omnino valere, sed quod ad Jus Naturæ paucum firmo inniti talo existimamus (*a*), cum lex Naturæ ad omnia officia nos perfecte obliget, adeo ut per nos non stet, utrum eadem sufficiere, an vero omittere velimus, cum contra humanæ societatis natura exigat, ut nonnulla officia ab hominibus extorqueri queant, nonnulla vero a bona cujuslibet voluntate & propria dependeant conscientia; ita quoque distinctionem, quam multi adserunt inter Leges Naturales *Cogentes* & *Non-Cogentes*, quarum illæ officia perfecta, haec autem imperfecta præcipiunt (*b*), Auctoribus suis defendendam relinquimus; satis persuasi, quod eadem non tam ad propriam indolem Legum Naturalium, quam potius ad earum applicationem in vita civili pertineat (*c*).

(*a*) Exploserunt penitus hanc distinctionem THOMASIUS, FLEISCHERUS, aliique, existimantes, contradictionem involvere, jus habere & tamen eodem non posse uti, jus adesse, sed sine obligatione obligatum esse & cogi tamen non posse. Sed hi fere sunt, qui sibi aliisque, gratis licet, persuadent. omnem obligationem conjunctam esse debere cum coactione externa, quæ tamen opinio ex genuina obligationis

gationis definitione nequaquam fluit. De cætero, quod ad indolem obligationis imperfectæ adtinet, eleganter monuit *TREUERUS* in *Notis ad Pufend.* quod obligatio imperfecta non dicatur ratione Legis Naturalis & voluntatis Legislatoris, quæ ad utrumque officium nos æqualiter obligavit, sed respectu societatis humanæ, in qua nulla violentia extorqueri potest; adeoque imperfecta est obligatio ratione effectus, non ratione vinculi sui, quo hominem adstringit.

(b) Officia Perfecta in eo consistunt, ut nihil omnino agamus, quod alterum infeliciorem reddat, & proinde cuique, quod suum est, tribuamus: Imperfecta vero eo tendunt, ut alterius perfectionem & felicitatem pro virili prævehere atque amplificare studeamus, illique tribuamus etiam, quæ stricto jure a nobis exigere non poterat.

(c) Ad *Leges Cogentes* pertineret præceptum: *Neminem lade, sed Non-Cogentes: indigentibus futurre.* Proinde si Legum civilium solam rationem haberemus, concedendum esset, quod ad *illius*, non item ad *bujus* obseruantiam cogi queant mortales. Sed jure naturæ & in conscientiæ foro ad utrumque perfecte obligamur. Quid? Quod ingenui omnes exquisitiiori voluptate adficiantur, si imperfectis, quam si solis satisfecerint perfectis officiis.

Essent quidem in egregio hoc argumento plura adferenda, sed tenues facultates me gradum hic sifflere, non svadent modo, sed imperiosæ jubent.

